

## « شاخص‌های عفاف و حجاب اسلامی »

از آنجا که مساله عفاف و حجاب، مساله‌ای عقلی، اخلاقی و شرعی است و در عین حال مساله عفاف فراتر از حجاب و حجاب قسمی از اقسام عفاف، می‌باشد، برای تبیین جامع در ارایه شاخص‌ها، ابتدا انواع عفاف در ابعاد زیر بیان می‌شود:

۱- عفاف در نگاه: نگاه عقیفانه هم برای آقایان و هم برای خانم‌ها مورد تاکید قرآن کریم<sup>۱</sup> می‌باشد و چشم چرانی و هرزگی در نگاه، تقبیح و منکر شمرده شده است.

وظایف دستگاه: دستگاه‌های دولتی می‌باید شرایط در چینش‌های محیطی، فرهنگ سازی‌های تنبیهی و تشویقی و... را به گونه‌ای تنظیم نمایند که محیط کاری حتی‌المقدور مصون از ناامنی و بی‌عفتی در نگاه باشد.

۲- عفاف در گفتار: عفت کلام و خوب سخن گفتن از امور قرآنی<sup>۲</sup> است که لازمه جامعه با فرهنگ و تمدن ساز می‌باشد. مردمی که نتوانند خوب صحبت کنند، مردمی رشد نیافته هستند که در حداقل تعاملات اجتماعی با مشکل مواجه شده و باعث بسیاری از نزاع‌ها و اختلافات و بدبینی‌ها می‌شوند.

وظایف دستگاه: دستگاه‌های دولتی موظفند با هرگونه بی‌عفتی در کلام به طور جد مقابله نموده و مروج عفت کلام باشند. مدیران و کارمندان باید به بهترین شکل با همدیگر و خصوصاً ارباب رجوع برخورد نموده و مراجعین را حقیقتاً ارباب رجوع بدانند و از احترام‌های لازم شان انسانی دریغ ننمایند. کارمندی که با لحن بد با ارباب رجوع و یا همکاران صحبت می‌نماید، جواب سلام ارباب رجوع را نمی‌دهد، با ضمیر مفرد و بی‌ادبانه با مخاطب صحبت می‌کند و به بهانه مشکلات زندگی و اقتصادی، کرامت انسانی مراجعین را رعایت نمی‌کند متناسب با رفتارشان باید مورد تذکر و مؤاخذه قرار گیرند.

۳- عفاف در حرکات و سکنات: وقار و طمانینه در حرکات به گونه‌ای که جلب توجه نکند، لازمه عفت انسان با شخصیت است. ممکن است فردی پوشش کامل داشته باشد، ولی حرکات غیر عقیفانه، زننده و جلف داشته باشد. قرآن کریم<sup>۳</sup> بر این نوع از عفت تاکید می‌نماید.

وظایف دستگاه: کارمندانی که دارای متانت در حرکات و سکنات هستند باید الگو و مورد تشویق قرار گیرند و در مقابل کارمندانی که در حرکات و سکنات از متانت و وقار لازم برخوردار نیستند و حرکاتشان باعث جلب توجه نامتعارف دیگران می‌باشد، باید مورد تذکر قرار گیرند و دستگاه‌ها این مساله را ضد ارزش جلوه داده و زمینه خودنمایی را مسدود نمایند.

۴- عفاف در معاشرت: یکی دیگر از انواع عفاف در قرآن کریم<sup>۴</sup> حجب و حیا در معاشرت خصوصاً رعایت مسایل محرم و نامحرم، اجازه گرفتن در ورود به محیط‌های امن و برهم نزدن آرامش مکان‌های زندگی می‌باشد.

<sup>۱</sup> آیات ۳۰ و ۳۱ سوره نور

<sup>۲</sup> آیه ۲۲ سوره احزاب

<sup>۳</sup> آیه ۲۵ قصص

<sup>۴</sup> آیات ۲۷ سوره نور و ۵۲ سوره احزاب

**وظایف دستگاه:** رعایت حریم محرم و نامحرم در محیط کاری، عدم استفاده از الفاظ نامناسب برای نامحرم، صدا کردن نامحرم با اسم کوچک و با ضمیر مفرد و ورود به مسایل غیرکاری از جمله مصادیق غیر عقیقانه در محیط کار می‌باشد که باید با برنامه‌ریزی‌های سلبی و فرهنگ‌سازی‌های ایجابی، این مساله را تدبیر کرد.

۵- **عفاف در پاکدامنی:** عفت در ارتباطات عاطفی و جنسی از وجوه عفت است که قرآن کریم برای حفظ و صیانت خانواده‌ها هم در مورد آقایان<sup>۵</sup> و هم در مورد خانم‌ها<sup>۶</sup> در آیات زیادی به آن توجه داده است.

**وظایف دستگاه:** دستگاه‌ها باید مراقب عفاف در پاکدامنی در محیط‌های کاری، با زدودن زمینه‌های بروز و ظهور آن باشند. هیچگاه نباید ارتباطات غیرکاری در دستگاه‌ها عادی سازی شود و نباید از زمینه‌های ایجاد این گونه مسایل به سادگی عبور کرد. بی‌توجهی به این مساله، باعث وجود مشکلات عدیده در زندگی‌های خانوادگی و تولید فساد و فحشاء می‌شود. از موارد شش‌گانه عفاف، در پنج مورد ذکر شده به تناسب شرایط دستگاه‌ها، شاخص‌های مصداقی‌تر و همچنین روش‌های تسویقی و ترویجی توسط شورای امر به معروف و نهی از منکر دستگاه تبیین می‌شود.

۶- **عفاف در پوشش:** یکی از انواع عفاف، عفت در پوشش و حجاب اسلامی برای خانم‌ها و آقایان است. به دلیل اهمیت مساله در اسلام و قوانین کشور<sup>۷</sup> به پوشش افراد خصوصاً در صحنه اجتماع و محیط کار و فعالیت اهمیت داده شده و افراد از بدپوششی و بی‌عفتی در پوشش نهی شده‌اند.

از آنجا که قانون‌گذار به صورت مشخص تبیین شاخص‌های عفاف در پوشش و حجاب اسلامی را مدنظر قرار داده است، لذا شاخص‌های پوشش اسلامی برای کارکنان خانم و آقا به تفکیک با بسط بیشتر ارائه می‌گردد.

## شاخص‌های پوشش و حجاب اسلامی:

معیارهای مشترک و اصلی پوشش خانم‌ها و آقایان در چهار حیطة ۱- بدن‌نما نبودن ۲- عدم جلب توجه ۳- پوشیدگی ۴- عدم آرایش تعریف می‌شود:

بر این اساس حدود حجاب رسمی لازم‌الاتباع در تمامی دستگاه‌های دولتی، متخذ از چارچوب‌های شرع مقدس و قوانین به شرح زیر اعلام می‌گردد:

### ۱. شاخص پوشش خانم‌ها:

#### الف) چادر و مقنعه

- پوشاندن همه موهای سر با چادر و روسری و یا با مقنعه

تبصره ۱: فقط در صورت استفاده از چادر، از روسری‌های بلند که کارکرد مقنعه را ایفا می‌کند، می‌توان استفاده نمود.

تبصره ۲: مشوق‌های لازم برای استفاده از حجاب برتر (چادر) مانند اعطای چادر به عنوان عیدی، در دستور کار قرار داده شود.

<sup>۵</sup> آیات ۲۹ معارج، ۵ مومنون، ۲۲ اسراء و ...

<sup>۶</sup> آیات ۱۲ ممتحنه، ۲۵ احزاب، ۳۱ نور و ...

<sup>۷</sup> - شاخص‌ها عمدتاً با توجه به قوانین موجود ادارات، سازمان‌ها و مراکز آموزشی و بهداشتی تنظیم شده است.

باید امر به معروف و نهی از منکر کنید، وگرنه اشرار شما،  
به شما حکومت می‌کنند، آنگاه خوبان شما دعا می‌کنند،  
ولی دعایشان مستجاب نمی‌شود. امام کاظم علیه السلام - تهذیب الاحکام

شماره: .....  
تاریخ: .....  
پیوست: .....

- استفاده از مقنعه پوشاننده گردن و شانه، حداقل تا روی سینه
- عدم استفاده از هر پوشش دیگری برای پوشاندن سر به جای مقنعه چادر مانند شال، کلاه و ...
- عدم استفاده از مقنعه و چادرهای نازک، توری، نگین دار و ...

#### ب) مانتو:

- استفاده از روپوش و مانتو بلند و متعارف (حداقل تا زیر زانو)
- استفاده از مانتوی وزین، ساده و اداری
- عدم استفاده از مانتوی کوتاه، تنگ و آستین کوتاه
- عدم استفاده از مانتوی دارای چاک بالای زانو و مانتوی جلو باز

#### ج) شلوار:

- استفاده از شلوار (پوشیدگی تا مچ پا)
- عدم استفاده از شلوار کوتاه، تنگ و دارای پارگی، زاپ، چاک، براق و فاق نامناسب
- عدم استفاده از دامن، جایگزین شلوار به غیر از موارد خاص بیماری.

#### د) جوراب:

- استفاده از جوراب غیر نازک با پوشانندگی کامل پا
- عدم استفاده از جوراب‌های کوتاه و غیر متعارف

#### ه) کفش:

- کفش متعارف و مناسب محیط کار
- عدم استفاده از کفش با پاشنه بلند، صدادار و غیر متعارف
- عدم استفاده از چکمه‌های بلند روی شلوار

#### و) رنگ:

- استفاده از رنگ‌های متعارف و مناسب با محیط کار در پوشش (اعم از مانتو، شلوار، چادر، روسری، مقنعه، جوراب و کفش)

#### ز) سایر موارد:

- عدم استفاده از هرگونه آرایش در صورت و دست‌ها
- عدم استفاده از لاک و ناخن مصنوعی و ...
- عدم استفاده غیر متعارف از زیورآلات آشکار (انواع حلقه و نگین بینی و دندان و... و بکار بردن دستبند به دست و پا).
- عدم استفاده از عطر و ادکلن با رایحه تند

باید امر به معروف و نهی از منکر کنید، وگرنه اشرار شما،  
به شما حکومت می‌کنند، آنگاه خوبان شما دعا می‌کنند،  
ولی دعایشان مستجاب نمی‌شود. امام کاظم علیه السلام: نهی و نهی از منکر

شماره: .....  
تاریخ: .....  
پیوست: .....

## ۲. شاخص پوشش آقایان :

- آراستگی موی سر و محاسن (عدم بلندی غیرمتعارف ریش، موی سر، سیل و ...)
- عدم آرایش نمودن به سبک‌های غربی، غیر متعارف و زننده صورت، موی سر، محاسن، ابرو و ...
- عدم استفاده از کراوات، پاپیون، کمربندهای غیرمتعارف و نمادهای غربی
- عدم استفاده از لباس‌های تنگ، بدن نما، پاره و وصله‌دار
- عدم استفاده از تی‌شرت، پیراهن تنگ و کوتاه و یقه باز نامتعارف
- عدم استفاده از شلوار کوتاه، تنگ، نازک و دارای پارگی، وصله، زاپ و فاق نامناسب
- عدم استفاده از طلا و هرگونه زیورآلات اعم از گردن بند، زنجیر، میچ‌بند، دستبند و گوشواره

## ۳. شاخص‌ها و ملحقات مشترک آقایان و خانم‌ها:

- عدم استفاده از عکس‌های غیرمجاز و بدون پوشش اسلامی در فضای مجازی از جمله عکس نمایه (پروفایل)<sup>۸</sup>
- عدم خالکوبی و تصویرگری در قسمت‌های قابل رویت بدن
- عدم چاپ و وصل هرگونه علامت، تصویر و کلمات خارجی غیرمتعارف بر روی لباس و پوشش
- عدم استفاده از لباس‌های منقوش به آرم، تصاویر نامتعارف، نوشته‌های مذاهب و نمادهای فرهنگ غرب، علائم فرقه‌های ضاله و گروه‌های منحرف
- خودداری از به کارگیری بانوان در پست و محل‌های سازمانی ویژه آقایان و بالعکس<sup>۹</sup>
- به کارگیری منشی و یا مسئول دفتر مرد برای مدیران مرد و زن برای مدیران زن.<sup>۱۰</sup>
- تبصره: به کارگیری منشی زن بد حجاب، تخلف مضاعف محسوب می‌شود.

### ملاحظات:

- ۱- تشخیص متعارف و غیرمتعارف بودن با شورای امر به معروف و نهی از منکر هر دستگاه می‌باشد.
- ۲- بنا به تشخیص شورای امر به معروف و نهی از منکر، دستگاه‌ها می‌توانند لباس اداری یکسان (متحدالشکل) استفاده نمایند.
- ۳- ایجاد فضای امن و سالم با اتخاذ تدابیر مناسب برای جداسازی محیط بانوان از جمله در محل کار، سرویس ایاب و ذهاب و غذاخوری.
- ۴- بر اساس بند اول از اصل سوم قانون اساسی مبنی بر «مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی» هرگونه تظاهر به فساد و تباهی ملحق به شاخص‌های عفاف و حجاب می‌باشد. مانند:
  - الف) استفاده از موسیقی‌های غیرمجاز در محیط‌های کاری و وابسته به دستگاه‌ها
  - ب) نمایش، ترویج، تبلیغ و خرید و فروش وسایل و اجناس مغایر با حوزه عفاف و حجاب
  - ج) روزه‌خواری علنی، در ماه مبارک رمضان

<sup>۸</sup> مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای (مصوب جلسات ۴۸۲ الی ۴۸۸ مورخ ۱۳۸۰) ناظر به بند ۶-۱۰ و ۷-۱۰

<sup>۹</sup> آیین نامه راهبردهای گسترش فرهنگ عفاف (مصوب جلسه ۵۶۶ مورخ ۱۳۸۴/۵/۴) ناظر به بند ۳۶، دستور العمل برنامه های درون سازمانی یازده گانه ترویج فرهنگ عفاف و حجاب در دستگاه های اجرایی (ادارات دولتی و نهاد های عمومی سال ۱۳۹۲) و دستور العمل برنامه های ده گانه درون سازمان ترویج فرهنگ عفاف و حجاب در دستگاه های اجرایی و استانی سراسر کشور ویژه کارکنان، مراجعین و خانواده ها